

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:39
sssjournal.com

pp.3848-3860
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 11/05/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 29/07/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 29.07.2019

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN “EĞİTİM PSİKOLOJİSİ DERSİ” İLE İLGİLİ METAFORİK ALGILARI

THEOLOGY FACULTY STUDENTS’ METAPHORIC PERCEPTIONS RELATED TO “EDUCATIONAL PSYCHOLOGY LESSON”

Dr. Öğretim Üyesi. Dilek YARALI

Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Kars/TÜRKİYE

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4072-1040>

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.j.1618>

Reference : Yaralı, D. (2019). “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin “Eğitim Psikolojisi Dersi” ile İlgili Metaforik Algıları”, *International Social Sciences Studies Journal*, 5(39): 3848-3860.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin “eğitim psikolojisi dersi” ile ilgili metaforik algılarını belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma modellerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Kafkas Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğrenim gören 95 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmada İlahiyat Fakültesi öğrencilerin eğitim psikolojisi dersi ile ilgili metaforlarını belirlemek için yarı yapılandırılmış bir form kullanılmıştır. Bu formda öğrencilerden “eğitim psikolojisi dersi ..... gibidir/benzer; çünkü.....” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Araştırmada verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliği 0.98 olarak bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, öğrencilerin eğitim psikolojisi dersi ile ilgili toplam 60 farklı metafor geliştirdikleri görülmüştür. Öğrenciler eğitim psikolojisi dersi ile ilgili en fazla felsefe, hayat, su, matematik, öğretmen, hayat dersi, insan, öğretmenlik, kişisel gelişim, anne, hayat rehberi gibi metaforları belirtmişlerdir. Metaforlar ortak özellikleri dikkate alınarak 6 farklı kategoride toplanmıştır. Araştırmada metaforların analizi sonucunda kavramsal kategoriler “Yönlendiren-Faydalı”, “Diğer Disiplinlerle Bağlantılı”, “Yaşam Boyu Süreç”, “İhtiyaç-Gerekli”, “Zengin içeriğe sahip” ve “Keyif veren” başlıkları altında yer almıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Psikolojisi dersi, metafor, nitel araştırma yöntemi

ABSTRACT

The aim of this study is to determine Theology Faculty students’ metaphoric perceptions related to “Educational Psychology Lesson”. Phenomenology which is one of the qualitative research models was used in the research. The study group of this research consisted of 95 students of Theology Faculty who studying at Kafkas University. A semi-structured questionnaire was used to determine Theology Faculty students’ metaphoric perceptions related to “Educational Psychology Lesson”. In the questionnaire, the students were asked to complete following sentence: " Educational Psychology lesson is like/...; because..." Content analysis was used for the data analysis in the research. The reliability of the research was calculated as 0.98. As a result of the findings obtained from the research, it was found that 60 different metaphors were developed by students for related to the Educational Psychology lesson. The most used metaphors by the students are as follows; philosophy, life, water, mathematics, teacher, life lesson, human, teaching, personal development, mother, life guide etc. According to common features of metaphors, the metaphors were classified under 6 different conceptual categories. The conceptual categories emerged from the metaphors were involved under the titles of “Guiding-Useful”, “Related to Other Disciplines”, “Lifelong Process”, “Need-Necessary”, “With Rich Content” and “Pleasurable” in the research.

Key Words: Educational Psychology lesson, metaphor, qualitative research method

1. GİRİŞ

İnsanların kendini ifade etme biçimlerinden olan metaforlar (Aydın & Pehlivan, 2010) günlük konuşma dilinin olmazsa olmaz öğelerindedir (Akyol, 2019). Nitekim (Yaşar & Girmen, 2012) metaforlar olmaksızın konuşmanın da imkânsız olduğundan bahsetmişlerdir. Bununla birlikte Lakoff & Johnson (2015: 27) metaforların “gündelik hayatta sadece dilde değil, düşünce ve eylemde de yaygın olduğunu” savunur. Bu konuda Semerci (2007: 126) ise “metaforların kullanılmadığı disiplin yok gibidir” demektedir. Ayrıca bu denle vazgeçilmez olan (Tompkins & Lawley, 2002) metaforlar insanlar tarafından o kadar yoğun kullanılmaktadır ki insanlar çoğu zaman kullandıkları metaforların farkında değildir (Kıral, 2015).

Metafor kelimesi, “etimolojik olarak birleşik kelime (meta+phora) olan ‘metaphora’ya dayanır. ‘Meta’ öte, ‘phora’ ise taşımak anlamında Yunanca kökenli bir kelimedir. Latin yazarlar, metafor kavramını ‘translatio’ (aktarma, taşıma) veya ‘smilitudo’ (benzetme) şeklinde kullanmışlardır” (Tepebaşı, 2013: 15). Metafor terimi dilimizde “mecaz, eğretileme, benzetme” olarak yer almaktadır (Minas ve Gündoğdu, 2013: 69). Nitekim Balcı (2003: 30)’a göre metafor, “sosyal gerçeğin mecazi olarak yansıtılmasıdır.” Bunların yanında metaforun literatürde farklı tanımları yer almaktadır. Aristoteles (1987: 59-60) mecaz (metaphoria) kelimesini “bir sözcüğe, kendi özel anlamının dışında başka bir anlam verilmesi” olarak, Töremen & Döş (2009: 1996) metaforu “sosyal bir gerçeği ifade etmek için kullanılan dilsel araçlar” olarak, Şeyihoğlu & Gencer (2011: 83) “soyut ya da anlaşılması güç olguların daha bilindik ve tanıdık ifadelerle anlatılması” olarak, Eraslan (2011: 1) “bir kavramın bireyde oluşturduğu etiket, anlam ya da kavramsal ifadeler” olarak, Cerit (2008: 694)’e göre “insanların hayatı, çevreyi, olayları ve nesnelere nasıl gördükleri; farklı benzetmeler kullanarak açıklamaya çalışmada kullandıkları bir araç” olarak ve Aydın (2006: 10) “bir kavramı, kelimeyi, terimi, olguyu daha güzel ve iyi anlatmak amacıyla, başka bir anlamda olan bir sözcükle, ilgi kurularak benzetme yoluyla kullanılması” şeklinde tanımlamaktadırlar. Aynı zamanda TDK tarafından mecaz sözcüğü; “bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma, metafor” (TDK, 2019) olarak tanımlanmaktadır. “Söz figürleri açısından düşünüldüğünde ise metafor, kelimenin literal/lafzi bağlamından sıyrılarak figüratif/mecazi bir anlam ifade edecek şekilde kullanılmasıdır” (Çalışkan, 2009: 87). Özetle metaforlar “bir şeyi başka şey ile benzetmeye, onunla anlatmaya yarayan mecazlar” (Çırak Kurt, 2017: 632) olup “söylenmek isteneni daha az sözcükle, daha vurgulu bir biçimde ifade etmeyi kolaylaştırmaktadır” (Ertürk, 2017: 2). Nitekim Shuell (1990)’da metaforların gücünü, “bir resim bin kelimeye bedelse, bir metafor bin resme bedeldir” şeklinde ifade etmektedir (Akt. Mete, 2013: 251). Bunun yanında Sanchez, Jose & Victor (2000)’a göre, “öğretim amaçlı metaforlar; öğrencilerin dünyaya bakış açılarını değiştirmek için anahtar rol oynayacak güçtedir” (Akt. Akıncı Demirbaş, 2015: 296).

İnsanların herhangi bir kavramı nasıl algıladıkları belirlemede kullanılan yollarından biri olan metaforlar (Budak & Kula, 2017; Kaya, 2018) “özellikle Sosyal Bilimler alanında nesnel biçimde doğrudan toplanamayan verilerin dolaylı olarak toplanabilmesinde” (Çoklar & Bağcı, 2009: 173) kullanılabilir. Metaforlar “üç saç ayağı üzerine tasarlanmaktadır. Bu üç unsur: benzeyen, benzetilen ve benzetilene ait özelliklerdir” (Günay, Aydın & Koç Damgacı, 2015: 293). Nitekim Forceville (2002) “herhangi bir olgunun metafor olarak kabul görmesi için, konusunun, kaynağının ve kaynağından konusuna atfedilmesi düşünülen özelliklerinin (gerekçesinin) olması gerektiğini belirtmiştir” (Akt. Güveli, İpek, Atasoy & Güveli, 2011: 141).

Zihinsel algıları ifade eden (Yalçın & Erginer, 2012) metaforlar oluştururken insanların kurdukları metaforlar ve anlamları birbirinden farklı olabilir. Bu bağlamda “metaforlarda herkesin baktığı aynı şey olabilir ama gördükleri her zaman aynı şey olmayabilir. Çünkü her birey aynı değildir ve her bireyin geçmiş yaşantısı, kazanımları, deneyimleri ve birikimleri de aynı değildir” (Namlı, Temel & Güllü, 2017: 480).

“Metaforların edebi ve sözel zenginlikten öteye akademik boyutta yapılan çalışmalara da derinlik kazandıran; giderek yaygınlaşmakta olan bir teknik olarak düşünülmesi gerekmektedir” (Koç, 2014: 53). Bu bağlamda literatür incelendiğinde eğitim alanında da metaforların konu olduğu birçok çalışmanın yapıldığı, ancak literatürde derslere yönelik metaforların kullanıldığı çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Literatürde, “Lisans Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Derslerine” (Köybaşı & Uğurlu, 2018); pedagojik formasyon öğrencilerinin “Eğitimde Program Geliştirme Dersine” (Gögebakan Yıldız, 2017); öğretmen adaylarının “Ölçme ve Değerlendirme Dersine” (Acar Güvendir & Özer Özkan, 2016), “Öğretmenlik Uygulama Dersine” (Özdaş ve Çakmak, 2018), “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersine” (Selçuk, 2018); “Türk Eğitim Tarihi Dersine” (Bolat, 2017); öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersi ve Görsel Sanatlar Öğretmenine” (Kalyoncu & Liman, 2013); öğretmen adayları, öğretmen ve okul

yöneticilerinin “Okul Uygulaması Dersine” (Mete, 2013); ortaokul öğrencilerinin “Beden Eğitimi Dersine” (Namlı, Temel & Güllü, 2017), “Müzik Dersi ve Müzik Öğretmenine” (Tez & Aydın Uygun, 2016) ve ilkokul öğrencilerinin “Bilim ve Fen Bilimleri Dersine” (Kalaycı, 2018) yönelik algılarının tespit edilmesi şeklinde çalışmalar yer almaktadır.

YÖK (2015)’de ‘Pedagojik Formasyon’ eğitimi sertifika programında ‘Eğitim Psikolojisi’ dersi zorunlu olup 2 kredi olarak teorik sunulan dersler arasındadır. Öğretmen Yetiştirme Lisans programında Eğitim psikolojisi dersinin içeriği; “Psikolojinin ve eğitim psikolojisinin temel kavramları; eğitim psikolojisinde araştırma yöntemleri; gelişim kuramları, gelişim alanları ve gelişim süreçleri; gelişimde bireysel farklılıklar; öğrenmeyle ilgili temel kavramlar; öğrenmeyi etkileyen faktörler; eğitim-öğrenme süreçleri çerçevesinde öğrenme kuramları; öğrenme sürecinde motivasyon” (YÖK, 2018) şeklinde belirlenmiştir. Ancak “öğretmen yetiştirme öğretmenlik meslek derslerine paralel pedagojik formasyonda yer alan dersler benzerlik gösterse de çoğu zaman içerik ve ders saati olarak daha geride kalabilmektedir” (Köybaşı & Uğurlu, 2018: 201). Bu çalışmada ise Pedagojik Formasyon derslerinden olan ‘Eğitim Psikolojisi’ dersinin İlahiyat Fakültesi öğrencilerindeki algılarının metaforlar aracılığıyla açığa çıkarılması amaçlanmıştır. Literatür incelendiğinde “Eğitim Psikolojisi dersine” yönelik, “Eğitim Psikolojisine Dair Ontolojik Bir Değerlendirme” (Erdoğan, 2016), “İlköğretim DKAB Derslerinde Hikâye Kullanımının Önemi: Eğitim Psikolojisi Açısından Bir Yaklaşım” (Pakdemirli, 2011) ve “Lisans Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Derslerine Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar” (Köybaşı & Uğurlu, 2018) şeklinde çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin bu derse ilişkin metaforlarını ortaya çıkarmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin “Eğitim Psikolojisi Dersi” ile ilgili algılarını metaforlar aracılığıyla belirlemektir. Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi: “*İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Eğitim Psikolojisi Dersine ilişkin algıları nedir?*” şeklindedir.

Araştırmanın alt problemleri:

1. “İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin ‘Eğitim Psikolojisi Dersi’ne ilişkin geliştirdikleri metaforlar nelerdir?”
2. “İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin geliştirdikleri metaforlar ortak özellikleri dikkate alındığında hangi kavramsal kategori başlıkları altında yer almaktadır?”

2. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı ve verilerin toplanması ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma niteliğinde olup araştırmada fenomenoloji (olgubilim) deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji “farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 69). Ayrıca fenomenolojide araştırmacılar “katılımcının kişisel (öznel) tecrübeleri ile ilgilenmekte, bireyin algılamaları ve olaylara yükledikleri anlamları incelemektedir” (Akturan ve Esen, 2013: 84).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmaya katılımcılar seçilirken dikkat edilmesi gereken noktalardan birisi de Moustakas (1994)’e göre “katılımcıların fenomene ilişkin deneyimlerinin olması ve araştırma sürecine katılmaya gönüllü olmalarıdır” (Akt. Ersoy, 2017: 108). Fenomenolojik araştırmalarda “örnekleme stratejisi amaçlı örneklemedir ve bu bağlamda tesadüfî olmayan örnekleme yapılmaktadır” (Akturan ve Esen, 2013: 90). Araştırmanın çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırma, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Kafkas üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Eğitim Psikolojisi dersini almış olan ve 5 farklı sınıftan toplam 138 öğrencinin gönüllü katılımıyla gerçekleştirilmiştir. İlk yapılan inceleme sonucunda eksik, amacına uygun doldurulmayan ya da gerekçesi belirtilmeyen 43 araştırma formu değerlendirme dışı bırakılmış ve toplam 95 form geçerli sayılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunun demografik bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmanın çalışma grubundaki öğrencilerin demografik bilgileri

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	54	56.8
	Erkek	41	43.2
Yaş Aralıkları	18-21 yaş aralığı	33	34.7
	22-25 yaş aralığı	53	55.8
	26 ve üstü yaş aralığı	9	9.5
	Toplam	95	100

Tablo 1 incelendiğinde araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğrencilerin % 56.8'ini Kadın (N=54), % 43.2'sinin Erkek (N=41); % 34.7'sinin 18-21 yaş aralığında (N=33), %55.8'inin 22-25 yaş aralığında (N=53), %9.5'inin ise 26 ve üstü yaş aralığında (N=9) olduğu görülmüştür.

2.3. Veri toplama aracı ve verilerin toplanması

Araştırmada öğrencilerden elde edilen verilerinin toplanılmasında, araştırmacı tarafından iki bölümden oluşan form kullanılmıştır. Formun birinci bölümünde, öğrencilere ilişkin cinsiyet ve yaş aralıklarına ait değişkenlerin olduğu kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Formun ikinci bölümünde ise, araştırmaya katılan 138 İlahiyat Fakültesi öğrencisinin “Eğitim Psikolojisi dersine” ilişkin algılarını ortaya koymak için onlara “Eğitim Psikolojisi dersi... gibidir/benzer; çünkü ...” biçiminde cümlelerin bulunduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu yer almaktadır. Öğrencilerden bu bırakılan boşlukları kendi algılama biçimlerine göre tamamlamaları istenmiştir. Bu cümle aracılığıyla “gibidir/benzer” kelimeleriyle öğrencilerin Eğitim Psikolojisi dersine ilişkin geliştirdikleri metafor belirlenmeye çalışılırken; “çünkü” ile başlayan bölümde ise oluşturulan metaforların gerekçeleri belirlenmeye çalışılmıştır. Nitekim “metaforun bir araştırma aracı olarak kullanıldığı çalışmalarda ‘gibi’ kavramı genellikle metaforun konusu ile metaforun kaynağı arasındaki bağı daha net bir şekilde çağrıştırmak için kullanılmaktadır. ‘Çünkü’ kavramına da yer verilerek, katılımcıların kendi metaforları için bir gerekçe veya mantıksal dayanak sunmaları istenmiştir” (Saban, 2008: 464). Bu çalışmada veri kaynağı olarak İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır.

2.4. Verilerin analizi

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilen çalışmada toplanan verilerin analizinde içerik analizinin aşamaları uygulanmıştır. İçerik analizi, “belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenen bir teknik” (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008: 253) şeklinde ifade edilmektedir. İçerik analizinin temel amacı “toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242). İlahiyat Fakültesi öğrencileri tarafından oluşturulan metaforların incelenmesi ve analiz edilmesinde, Saban (2008: 464)'nın belirttiği 5 aşama kullanılmıştır. Bu aşamalar sırasıyla: “(1) kodlama ve ayıklama aşaması, (2) örnek metafor imgesi derleme aşaması, (3) kategori geliştirme aşaması, (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması ve (5) nicel veri analizi için verileri SPSS paket programına aktarma aşaması” şeklindedir.

2.4.1. “Kodlama ve ayıklama aşaması”

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin doldurdukları metafor formları dikkatli bir şekilde ve titizlikle incelenmiştir. Bu aşamada öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar tek tek kodlanmış, eksik, boş bırakılan, gerekçesi belirtilmeyen ya da mantıklı dayanak verilmemiş olan 43 araştırma formu ayıklanarak çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu ayıklama sonucunda öğrencilerden 95 kişiye ait toplam 60 farklı geçerli metafor elde edilmiştir. Öğrenciler tarafından üretilen metaforlardan geçici bir liste hazırlanmıştır. Üretilen metaforlar ve gerekçeleri, öğrencilerin cinsiyetleri ve sırası harf ve rakamlarla kodlanmıştır [ilk sıradaki harf öğrenci (Ö); ikinci sıradaki harf öğrencilerin cinsiyetlerini (K: Kadın; E: Erkek); son olarak yazılan rakam ise öğrencinin araştırmadaki sırası]. Araştırmada kadın öğrenciler için sırasıyla ÖK1, ÖK3,...., erkek öğrenciler için ise sırasıyla ÖE13, ÖE14, ...kodları kullanılmıştır.

2.4.2. “Örnek metafor imgesi derleme aşaması”

Öğrencilerin kağıtlarının ayıklanmasından sonra geriye kalan metaforlar yeniden düzenlenerek yeni bir liste elde edilmiş ve veriler ikinci kez gözden geçirilmiştir. Bunun sonucu olarak 95 öğrenci tarafından üretilen geçerli 60 farklı metaforun her biri için öğrencilerin formları tek tek onu en iyi temsil ettiği varsayılan öğrenci metafor imgelerinin incelenmesiyle “örnek metafor listesi” düzenlenmiştir. Düzenlenen

bu liste, “(a) metaforların belli bir kategori altında toplanmasında bir başvuru kaynağı olarak kullanmak ve (b) bu araştırmanın veri analiz sürecini ve yorumlarını geçerli kılmak” (Saban, 2008: 465) amacıyla oluşturulmuştur. Bu listede öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri için kullandığı cümleler doğrudan yer almakta olup bu liste bulgular kısmında her kategorinin altında ayrıntılı bir şekilde sunulmuştur.

2.4.3. “Kategori geliştirme aşaması”

Kategori geliştirme aşamasında, ilk olarak öğrenciler tarafından belirtilen metaforlar ve gerekçeleri arasındaki ilişkiler incelenmiş ve ortak özellikleri dikkate alınarak kategori listesi düzenlenmiştir. Bu inceleme esnasında 95 öğrenci tarafından oluşturulan 60 farklı metafor imgesi, “Eğitim Psikolojisi dersini” nasıl kavramsallaştırdıkları açısından analiz edilmiştir. Bunlar analiz edilirken “katılımcılar tarafından üretilen her metafor imgeleri (1) metaforun konusu, (2) metaforun kaynağı ve (3) metaforun konusu ile kaynağı arasındaki ilişki” (Saban, 2008: 465) açısından incelenmiştir. Bunlar dikkate alınarak her metafor imgesi “Eğitim Psikolojisi Dersine” yönelik metaforların gerekçeleri incelenerek belli bir kategori altında toplanarak (Diğer Disiplinlerle Bağlantılı Olan Eğitim Psikolojisi, Yönlendiren-Faydalı Olan Eğitim Psikolojisi, Yaşam Boyu Süreç Olan Eğitim Psikolojisi, İhtiyaç-Gerekli Olan Eğitim Psikolojisi, Zengin Bir İçeriğe Sahip Olan Eğitim Psikolojisi ve Keyif Veren Eğitim Psikolojisi) toplam 6 farklı kavramsal kategori oluşturulmuştur.

2.4.4. “Geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşaması”

Geçerlik ve güvenilirlik, araştırma sonuçlarının inandırıcılığını sağlamada önemli kavramlardır (Akar ve Öğretir, 2017; İbret, Reçepoğlu, Karasu Avcı, & Reçepoğlu, 2018 ve Kodan Çetinkaya, 2014). “Toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığını açıklaması nitel bir araştırmada geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 270). Ayrıca nitel araştırmaların geçerlilik ve güvenilirliği “araştırmacının elde ettiği kayıtlarla veya yaptığı yorumlarla gerçek hayattaki grubun, kişinin veya kurumun gerçeklerinin örtüşme derecesine bağlıdır. Kayıtlar ve yorumlar gerçeğine uygun olduğu ölçüde geçerli sayılır ve sınamalarda aynı çıktığı ölçüde ise güvenilirdir” (Şencan, 2005: 500).

Bu nedenle bu araştırmada, araştırma sonuçlarının geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için sırasıyla;

- 1) Veri analiz süreci detaylı bir şekilde açıklanmıştır.
- 2) Araştırmada elde edilen verilerin analizi ve yorumlanmasında katılımcıların kendi ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır.
- 3) Araştırmada 95 öğrenci tarafından üretilen 60 farklı geçerli metaforun her biri için metafor (metafor, gerekçesi, kategori ismi), kategori listeleri düzenlenmiş ve bu çalışmalar bulgular kısmında ayrıntılı olarak sunulmuştur.
- 4) Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için düzenlenen metafor ve kategori listeleri uzman görüşüne sunulmuş, uzmandan metaforları ve gerekçelerini inceleyerek yeniden gruplandırılması istenmiştir. Görüş ayrılığı olan kategoriler üzerinde fikir birliği sağlanıncaya kadar tartışılmış ve listeye son şekli verilmiştir.

Araştırmanın güvenilirliğinin hesaplanmasında, Miles ve Huberman’ın (1994: 64) güvenilirlik formülü [Güvenirlik = (görüş birliği) / (görüş birliği + görüş ayrılığı)] kullanılmıştır.

Miles ve Huberman’ın Güvenirlik Formülü = 93/93+2

=0.98 olarak bulunmuştur.

Bu formülden elde edilen sonuca bakarak, uzman ile araştırmacının metafor çalışmasını değerlendirmeleri arasında %98 oranında bir uzlaşmaya (güvenirlik) vardıkları söylenebilir. Ayrıca “nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda arzu edilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmış olmaktadır” (Saban, 2008: 467). Bu aşamada araştırmacı ile uzman arasında görüş ayrılığına sebep olan iki metafor (labirent ve kırkayak), gerekçeleri dikkate alınarak araştırmacının yerleştirdiği kategoriden farklı bir kategori ile ilişkilendirmiştir.

2.4.5. “Nicel veri analizi için verileri SPSS paket programına aktarma aşaması”

95 öğrenci tarafından geliştirilen toplam 60 farklı metaforun belirlenmesi ve bu metaforların oluşturduğu 6 adet kavramsal kategorinin düzenlenmesinden sonra, bütün veriler SPSS istatistik programına girilmiştir. SPSS dosyasında 60 farklı metaforu temsil eden 6 farklı kategoride yer alan katılımcı sayısı (f) ve yüzdeleri (%) hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin “Eğitim Psikolojisi Dersine” yönelik oluşturmuş oldukları metaforlara ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öğrenciler “Eğitim Psikolojisi Dersine” ilişkin olarak toplam 60 farklı geçerli metafor üretmiştir. Bu aşamada öğrencilerin oluşturdukları metafor ile gerekçesi arasındaki ilişki incelenerek düzenlenmiş olan 6 farklı kavramsal kategori sunularak doğrudan öğrenci ifadelerine yer verilmiştir. Öğrencilerin “Eğitim Psikolojisi dersine” yönelik geliştirmiş oldukları metaforlar ve bunların frekanslarına ait bulgular Tablo 2’de ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin “Eğitim Psikolojisi Dersine” yönelik geliştirdikleri metaforlar

Sıra	Metafor	f	%	Sıra	Metafor	f	%
1	Felsefe	12	12.63	31	Sokak lambası	1	1.05
2	İslam hukuku dersi	1	1.05	32	Pusulula	1	1.05
3	İlahiyat dersleri	1	1.05	33	Hayat	7	7.37
4	Matematik	3	3.16	34	Yaşam	2	2.11
5	İntegral	1	1.05	35	Film şeridi	1	1.05
6	Felsefe dersleri	1	1.05	36	Zihinsel yolculuk	1	1.05
7	Eğitmen	1	1.05	37	Yaşam treni	1	1.05
8	Öğretmen	3	3.16	38	İnsan hayatı	1	1.05
9	Öğretmenlik	2	2.11	39	İlaç	1	1.05
10	Psikolog	1	1.05	40	İhtiyaç	1	1.05
11	Yaşam koçu	1	1.05	41	Sağlam bina temeli ya da ağaç kökü	1	1.05
12	Kişisel gelişim	2	2.11	42	Su	6	6.32
13	İnsan sarrafı	1	1.05	43	Oksijen	1	1.05
14	Anne-baba	1	1.05	44	Ekmek	1	1.05
15	Anne	2	2.11	45	Ağaç	1	1.05
16	Annelik	1	1.05	46	İnsan	3	3.16
17	Aile ve çevre	1	1.05	47	Organizma	1	1.05
18	Ebeveyn	1	1.05	48	İnsan vücudu	1	1.05
19	Arkadaş	1	1.05	49	Kapalı kutu	1	1.05
20	Kitap	1	1.05	50	Nar	1	1.05
21	Aşçılık	1	1.05	51	İç içe geçmiş kutu	1	1.05
22	Yemek	1	1.05	52	Okyanus	1	1.05
23	Deney	1	1.05	53	Mezhep	1	1.05
24	Hayat dersi	3	3.16	54	Siyaset	1	1.05
25	Hayat rehberi	2	2.11	55	Bilgi yumağı	1	1.05
26	Hayata hazırlık	1	1.05	56	Labirent	1	1.05
27	Hayata ön hazırlık	1	1.05	57	Kırkayak	1	1.05
28	Öğüt	1	1.05	58	Oyun	1	1.05
29	Tecrübe	1	1.05	59	Bulmaca	1	1.05
30	Hatırlatıcı	1	1.05	60	Uçan balon	1	1.05
					Toplam	95	100

Tablo 2 incelendiğinde, 95 İlahiyat Fakültesi öğrencisinin “Eğitim Psikolojisi Dersine” yönelik toplam 60 farklı geçerli metafor geliştirdikleri görülmektedir. Ayrıca öğrenciler tarafından “Eğitim Psikolojisi Dersine” yönelik oluşturulan metaforlar; “Felsefe” ($f=12$), “Hayat” ($f=7$), “Su” ($f=6$), “Matematik” ($f=3$), “Öğretmen” ($f=3$), “Hayat Dersi” ($f=3$), “İnsan” ($f=3$), “Öğretmenlik” ($f=2$), “Kişisel Gelişim” ($f=2$), “Anne” ($f=2$), “Hayat Rehberi” ($f=2$), “Yaşam” ($f=2$) şeklinde olup geriye kalan 48 adet metaforun ise sadece bir öğrenci tarafından temsil edildiği Tablo 2’de görülmektedir.

Öğrenciler tarafından oluşturulan “Eğitim Psikolojisi Dersine” yönelik metaforlar, öğrencilerin yazmış olduğu metaforların gerekçeleri göz önünde bulundurularak kavramsal kategorilere ayrılmıştır. Oluşturulan bu kategoriler ile kategorilerde yer alan metaforlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Öğrencilerin “Eğitim Psikolojisi Dersine” yönelik geliştirdikleri metaforların kategorilere göre dağılımı

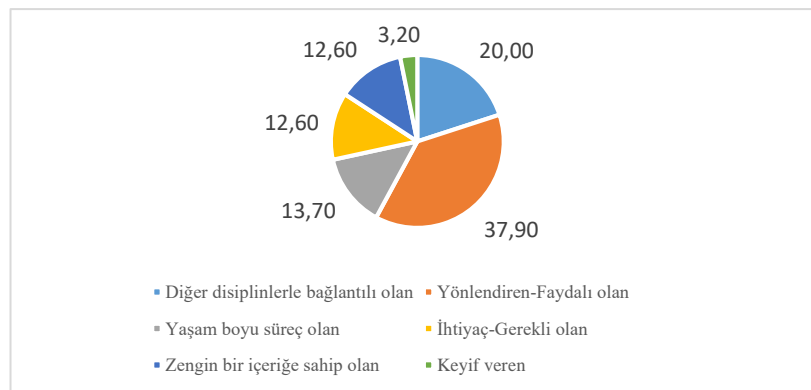
Kategoriler	Metaforlar	Metafor sayısı	Frekans	%
Diğer Disiplinlerle Bağlantılı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi	Felsefe (12), İslam hukuku dersi (1), İlahiyat dersleri (1), Matematik (3), İntegral (1), Felsefe dersleri (1)	6	19	20
Yönlendiren-Faydalı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi	Eğitmen (1), Öğretmen (3), Öğretmenlik (2), Psikolog (1), Yaşam Koçu (1), Kişisel Gelişim (2),	28	36	37.9

	İnsan Sarrafı (1), Anne-Baba (1), Anne (2), Annelik (1), Aile ve Çevre (1), Ebeveyn (1), Arkadaş (1), Kitap (1), Aşçılık (1), Yemek (1), Deney (1), Hayat Dersi (3), Hayat Rehberi (2), Hayata Hazırlık (1), Hayata Ön Hazırlık (1), Öğüt (1), Tecrübe (1), Hatırlatıcı (1), Sokak Lambası (1), Pusula (1), Labirent (1), Kırkayak (1)			
Yaşam Boyu Süreç Olan Eğitim Psikolojisi Dersi	Hayat (7), Yaşam (2), Film Şeridi (1), Zihinsel Yolculuk (1), Yaşam Treni (1), İnsan Hayatı (1)	6	13	13.7
İhtiyaç-Gerekli Olan Eğitim Psikolojisi Dersi	İlaç (1), İhtiyaç (1), Sağlam Bina Temeli Ya Da Ağaç Kökü (1), Su (6), Oksijen (1), Ekmek (1), Ağaç (1)	7	12	12.6
Zengin içeriğe sahip olan Eğitim Psikolojisi Dersi	İnsan (3), Organizma (1), İnsan Vücudu (1), Kapalı Kutu (1), Nar (1), İç İç Geçmiş Kutu (1), Okyanus (1), Mezhep (1), Siyaset (1), Bilgi Yumağı (1)	10	12	12.6
Keyif veren Eğitim Psikolojisi Dersi	Oyun (1), bulmaca (1), uçan balon (1)	3	3	3.2
	Toplam	60	95	100

Tablo 3'te görüleceği üzere öğrencilerinin "Eğitim Psikolojisi Dersine" yönelik oluşturduğu metaforlar toplam 6 farklı kavramsal kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler, metafor ile gerekçesi arasındaki ilişki dikkate alınarak "Diğer Disiplinlerle Bağlantılı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi, Yönlendiren-Faydalı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi, Yaşam Boyu Süreç Olan Eğitim Psikolojisi Dersi, İhtiyaç-Gerekli Olan Eğitim Psikolojisi Dersi, Zengin İçeriğe Sahip Olan Eğitim Psikolojisi Dersi ve Keyif Veren Eğitim Psikolojisi Dersi" şeklinde belirlenmiştir.

Ayrıca öğrencilerin "Eğitim Psikolojisi Dersine" yönelik oluşturdukları metaforların kategorilere göre yüzdelik dağılımı Grafik 1'de sunulmuştur.

Grafik 1: Kategorilerin yüzdelik dağılımı

Hem Tablo 3 hem de Grafik 1 incelendiğinde öğrencilerin tercih ettiği kategorilerin en çoktan en aza doğru sırasıyla "Yönlendiren-Faydalı olan" (%37.9), "Diğer disiplinlerle bağlantılı olan" (%20), "Yaşam boyu süreç olan" (%13.7), "İhtiyaç-Gerekli olan" (%12.6), "Zengin bir içeriğe sahip olan" (%12.6) ve "Keyif veren" (%3.2) şeklinde olduğu görülmüştür.

Her bir kategorinin içerisinde yer alan örnek öğrenci metaforları ve öğrencilerin geliştirdikleri metaforu oluşturma gerekçeleri aşağıda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Kategori 1: Diğer Disiplinlerle Bağlantılı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi

Tablo 3 incelendiğinde, "Diğer Disiplinlerle Bağlantılı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi" kategorisinde toplam 6 farklı metafor ve 19 öğrencinin (%20) yer aldığı görülmüştür. Bu kategoride geliştirilen metaforların frekans dağılımları incelendiğinde en çok oluşturulan metaforun "Felsefe" (f=12) olduğu görülmektedir. "Diğer Disiplinlerle Bağlantılı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi" kategorisinde yer alan bazı öğrenci ifadeleri aşağıda verilmiştir.

"Eğitim Psikolojisi Dersi *felsefe* gibidir. Çünkü düşünmemizi, aklımızı kullanmayı sağlıyor." (ÖK1)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *felsefe* gibidir. Çünkü düşündürür. Dogmatik olmaktan çok akılcı olmayı ve düşünmeyi gerektirir.” (ÖK7)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *felsefe* gibidir. Çünkü düşünmeyi gerektirir.” (ÖK3-ÖK5-ÖK6)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *matematik* gibidir. Çünkü Matematik formülleri gibi sistemleşmiş ve kuralları belirlenmiştir.” (ÖE15)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *matematik* gibidir. Çünkü insan davranışlarının sebepleri-sonuçları matematik gibi hesaplanır. Sonuç çıkarılır.” (ÖK16)

Kategori 2: Yönlendiren-Faydalı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi

Tablo 3 incelendiğinde, “Yönlendiren-Faydalı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde toplam 28 farklı metafor ve 36 öğrencinin (%37.9) yer aldığı görülmüştür. Bu kategoride geliştirilen metaforların frekans dağılımları incelendiğinde en sık kullanılan metaforların “Öğretmen” (f=3) ve “Hayat Dersi” (f=3) olduğu görülmektedir. “Yönlendiren-Faydalı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde yer alan bazı öğrenci ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Eğitim Psikolojisi Dersi *öğretmen* gibidir. Çünkü ileride öğrencilerimize nasıl, ne şekilde, hangi ölçülerde davranmamız gerektiği konusunda bizlere yardımcı olmaktadır.” (ÖK21)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *psikolog* gibidir. Çünkü çocukları, anne-babamızı anlamamızda bize yol gösteriyor. Ve ileride nasıl bir anne-baba olmamız gerektiğini de.” (ÖK26)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *öğüt* gibidir. Çünkü hayatta nasıl davranmamız gerektiğini öğretir.” (ÖK49)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *arkadaş* gibidir. Çünkü sana içtenlikle nasıl faydalı olacağını öğretir. Ve de nasıl faydalanacağını öğretir.” (ÖE37)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *pusula* gibidir. Çünkü ne yönde hareket edeceğimizi bize öğretir”. (ÖE53)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *insan sarrafi* gibidir. Çünkü dersin içeriği her açıdan insanı tanımaya yardımcı olur.” (ÖE30)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *Sokak lambası* gibidir. Çünkü bir sokakta lamba olmayınca orası çok karanlık olur, insan önünü, hedefini göremez, eğitim psikolojisi dersi bizim hedefimiz olan öğretmenliğimizi nasıl geçireceğimizi; sokak lambasının sokağı aydınlatması misali bizi aydınlatır.” (ÖE52)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *kitap* gibidir. Çünkü kitabı alır okur ve faydalanırız. Kendimizin faydalanmasının yanında ondan toplumu inşa edecek fikirlerde alırız. Eğitim psikolojisi dersi de böyledir.” (ÖK38)

Kategori 3: Yaşam Boyu Süreç Olan Eğitim Psikolojisi Dersi

Tablo 3 incelendiğinde “Yaşam Boyu Süreç Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde toplam 6 farklı metafor ve 13 öğrencinin (%13.7) yer aldığı görülmüştür. Bu kategoride geliştirilen metaforların frekans dağılımları incelendiğinde en sık kullanılan metaforun “Hayat” (f=7) olduğu görülmektedir. “Yaşam Boyu Süreç Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde yer alan bazı öğrenci ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Eğitim Psikolojisi Dersi *hayat* gibidir. Çünkü doğumdan ölüme kadar bireyin davranışlarının öğrenme süreçlerini inceliyor. (ÖK54)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *hayat* gibidir. Çünkü doğumdan ölüme kadar hayatımızın her alanını inceler.” (ÖE55)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *yaşam treni* gibidir. Çünkü doğumdan ölüme kadar yaşamı inceler.” (ÖK65)

Kategori 4: İhtiyaç-Gerekli Olan Eğitim Psikolojisi Dersi

Tablo 3 incelendiğinde “İhtiyaç-Gerekli Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde toplam 7 farklı metafor ve 12 öğrencinin (%12.6) yer aldığı görülmüştür. Bu kategoride geliştirilen metaforların frekans dağılımları incelendiğinde en sık kullanılan metaforun “Su” (f=6) olduğu görülmektedir. “İhtiyaç-Gerekli Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde yer alan bazı öğrenci ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Eğitim Psikolojisi Dersi *su* gibidir. Çünkü ihtiyacımız var. (ÖE70)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *su* gibidir. Çünkü insana hayat verir ve gereklidir.” (ÖE72)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *su* gibidir. Çünkü su nasıl hayatta ihtiyacımız olan bir gıda türü ise eğitim psikolojisi de hayatta almamız gereken bir derstir. (ÖK74)

Kategori 5: Zengin İçeriğe Sahip Olan Eğitim Psikolojisi Dersi

Tablo 3 incelendiğinde “Zengin İçeriğe Sahip Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde toplam 10 farklı metafor ve 12 öğrencinin (%12.6) yer aldığı görülmüştür. Bu kategoride geliştirilen metaforların frekans dağılımları incelendiğinde en sık kullanılan metaforun “İnsan” (f=3) olduğu görülmektedir. “Zengin İçeriğe Sahip Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde yer alan bazı öğrenci ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Eğitim Psikolojisi Dersi *insan* gibidir. Çünkü insan gibi birçok farklılık ve zenginliğe sahiptir. (ÖK79)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *okyanus* gibidir. Çünkü çok geniş bir bölümdür.” (ÖE87)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *siyaset* gibidir. Çünkü birçok farklı düşünce ve karakteri bir arada bulundurur.” (ÖE89)

Kategori 6: Keyif Veren Eğitim Psikolojisi Dersi

Tablo 3 incelendiğinde “Keyif Veren Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde toplam 3 farklı metafor ve 3 öğrencinin (%3.2) yer aldığı görülmüştür. Bu kategoride geliştirilen metaforların frekans dağılımları incelendiğinde her bir metaforun bir öğrenciyi temsil ettiği görülmektedir. “Keyif Veren Eğitim Psikolojisi Dersi” kategorisinde yer alan bazı öğrenci ifadeleri aşağıda verilmiştir.

“Eğitim Psikolojisi Dersi *bulmaca* gibidir. Çünkü kavradıkça-çözdükçe çok zevkli oluyor. (ÖE94)

“Eğitim Psikolojisi Dersi *uçan balon* gibidir. Çünkü insanı ve eğitimi ele aldığı için, psikolojik, biyolojik ve çevresel her alanda bilgi verdiği için heyecan vericidir, merak uyandırıcıdır. Hani uçan balona binerken heyecanlanırsın, merak ve sevinçle binersin ya onun gibi.” (ÖK95)

Resim 1. Araştırmada “Eğitim Psikolojisi Dersine” yönelik belirlenen metaforlara ait kelime bulutu

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin “Eğitim Psikolojisi Dersine” yönelik geliştirdikleri metaforlar ve buna bağlı olarak oluşturulan kavramsal kategoriler incelendiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Eğitim Psikolojisi dersini “Yönlendiren-Faydalı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” şeklinde algıladıkları görülmektedir (%37.9). Bunun yanında öğrencilerin geliştirdikleri metaforlardan oluşan kategorilerden en çok tercih edilen kategoriden en az tercih edilen kategoriye doğru sırasıyla; “Yönlendiren-Faydalı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” (f= 36), “Diğer Disiplinlerle Bağlantılı Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” (f=19), “Yaşam Boyu Süreç Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” (f=13), “İhtiyaç-Gerekli Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” (f=12), “Zengin Bir İçeriğe Sahip Olan Eğitim Psikolojisi Dersi” (f=12) ve “Keyif Veren Eğitim Psikolojisi Dersi” (f=3) şeklindedir. Öğrenciler tarafından Eğitim Psikolojisi dersine yönelik oluşturulan 60 farklı metaforun dağılımı ise, “Felsefe” (f=12), “Hayat” (f=7), “Su” (f=6), “Matematik” (f=3), “Öğretmen” (f=3),

“Hayat Dersi” ($f=3$), “İnsan” ($f=3$), “Öğretmenlik” ($f=2$), “kişisel gelişim” ($f=2$), “Anne” ($f=2$), “Hayat Rehberi” ($f=2$), “Yaşam” ($f=2$) şeklinde olup geriye kalan 48 adet metafor bir öğrenci tarafından temsil edilmektedir. Araştırmanın sonucu ile bağlantılı olarak, Köybaşı & Uğurlu (2018) tarafından yapılan çalışmada Lisans öğrencilerinin pedagojik formasyon derslerine yönelik metaforları incelenmiştir. Bu çalışmada yer alan öğrencilerin eğitim psikolojisi dersini “analitik inceleme”, “kritik öneme”, “zevk ve merak” ve “düzen-denge” şeklinde algıladıkları görülmüştür. Bunun yanında aynı çalışmada öğrencilerin Sınıf yönetimi dersini “disiplin ve düzen”, “yönlendirici”, “gereklilik”, “uygulamaya dönük” ve eğlenceli” şeklinde; Özel öğretim yöntemleri dersini “öğrenme-öğretme süreci niteliği”, “eğlenceli”, “süreklilik-değişkenlik”, “şefkatlilik” ve “gereksiz” şeklinde; Öğretim ilke ve yöntemleri dersini “plan-program”, “faydalılık”, “objektiflik”, “eğlendirici” ve “karmaşık” şeklinde; öğretim tasarım ve materyalleri dersini “yaratıcılık”, “öğretici olma”, “görsel çeşitlilik”, “yararlılık”, “sınır tanımazlık” ve “yenilere açıklık” şeklinde; ölçme ve değerlendirme dersini “sayı-hesaplama”, “uzmanlık gerektirici”, “kolaylaştırıcı” ve “yorucu” şeklinde; öğretmen uygulamaları dersini “uygulama ağırlıklı” ve “hazırlayıcı eğitim” şeklinde ve Eğitim bilimleri dersine giriş dersini ise “temel taş”, “olgunlaşma”, “kronoloji” ve “karmaşıklık” şeklinde algıladıkları tespit edilmiştir.

Ayrıca “Fen Bilimleri dersine” yönelik metaforların incelendiği çalışmada İlkokul öğrencileri bu dersi “bilgilendirici”, “tanımlayıcı”, “ileri götüren”, “eğlenceli”, “kapsamlı”, “karışık/zor”, “yol gösterici”, “gizemli” ve “gerekli” şeklinde (Kalaycı, 2018); Müzik Dersine ilişkin metaforların incelendiği çalışmada Ortaokul öğrencileri bu dersi “eğlendiren ve mutluluk veren bir ders”, “arındıran, dinlendiren ve huzur veren bir ders”, “karmaşık bir ders”, “zengin öğrenme durumlarını içeren bir ders”, “öğretici ve yönlendirici bir ders”, “bitmesi istenmeyen bir ders”, “olumsuz öğrenme ortamı algısının oluştuğu bir ders”, “bakış açısını zenginleştiren bir ders”, “temel bir ihtiyaç”, “başarının yeteneğe dayalı olduğu bir ders”, “yansıtıcı bir ders”, “müzikle buluşma noktası” ve “öğrencinin aktif olduğu bir ders” şeklinde (Tez & Aydın-Uygun, 2016); Ölçme ve Değerlendirme dersine yönelik metaforik algıların incelendiği çalışmada öğretmen adayları bu dersi “dersin zor ve karmaşık bir yapıda olması”, “konuların birbiri ile ilişkiliği”, “konu sayısının çokluğu” ve “konuların özelliği” şeklinde (Acar Güvendir & Özer Özkan, 2016); Görsel Sanatlar dersine yönelik metaforların öğretmenler ile incelendiği çalışmada katılımcılar bu dersi “yaşamın bir parçası”, “sevginin ifadesi”, “eğitici ve öğretici”, “duyguların ifadesi”, “tedavi edici” ve “özgürlüğün ve yaratıcılığın ifadesi” şeklinde (Kalyoncu & Liman, 2013); Beden Eğitimi dersine yönelik metaforları incelendiği çalışmada ise ortaokul öğrencileri bu dersi “ders içeriği”, “geliştirici”, “rahatlama”, “neşe verici”, “sevgi”, “bakış açısı”, “aktivite sağlayıcı”, “keşfedici” şeklinde (Namlı, Temel & Güllü, 2017); Öğretmenlik Uygulaması dersine yönelik metaforların incelendiği çalışmada öğretmen adayları bu dersi “tecrübe”, “gözlem-taklit”, “zorluklar”, “uyum”, “ilişki” ve “başlangıç” şeklinde (Özdaş & Çakmak, 2018) ve “Eğitimde Program Geliştirme dersine” yönelik metaforik algıların incelendiği çalışmada ise pedagojik formasyon öğrencileri bu dersi “yol göstericilik”, “yaşamsallık”, “zengin-esnek içerik”, “sistemli bütün”, “biçim katan” ve “karmaşık-sıkıcı içerik” (Gögebakan Yıldız, 2017) şeklinde algıladıkları tespit edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin Eğitim Psikolojisi Dersine ilişkin genel olarak olumlu metaforlar geliştirildikleri tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin Eğitim Psikolojisi Dersine yönelik metaforlarının yanında tutumları da tespit edilebilir. Ayrıca Eğitim Psikolojisi dersini almış olan farklı örneklem gruplarındaki öğrencilerin derse yönelik hem metaforik algıları hem de tutumları tespit edilip gruplar arasında karşılaştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar Güvendir, M. & Özer Özkan, Y. (2016). Öğretmen Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Dersine Yönelik Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47, 91-105.
- Akar, T. & Öğretim, A. D. (2017). Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Ceza ve Kural Kavramlarına İlişkin Algılarının Metaforlarla Analiz Edilmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(3), 154-179.
- Akıncı Demirbaş, E. (2015). Çocuk Gelişimi Bölümü Üniversite Öğrencilerinin “Çocuk” Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Zihinsel İmgeler. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 295-303.

- Akturan, U. & Esen, A. (2013). "Fenomenoloji". (Ed. Baş, T. & Akturan, U), *Nitel Araştırma Yöntemleri*, ss. 83-98, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Akyol, C. (2019). "Metaforların Kullanım Alanları ve Faydaları" (Ed. Kılcan, B.), *Metafor ve Eğitimde Metaforik Çalışmalar İçin Bir Uygulama Rehberi*, ss. 49-87, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aristoteles (1987). *Poetika* (Çev: Tunalı, İ.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aydın, İ. H. (2006). Bir Felsefi Metafor "Yolda Olmak". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, VI, 9-22.
- Aydın, İ. S. & Pehlivan, A. (2010). Türkçe Öğretmeni Adaylarının "Öğretmen" ve "Öğrenci" Kavramlarına İlişkin Kullandıkları Metaforlar. *Turkish Studies*, 5(3), 818-842.
- Balcı, A. (2003). Eğitim Örgütlerine Yeni Bakış Açılırları: Kuram-Araştırma İlişkisi II. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 33, 26-61.
- Bolat, Y. (2017). Perceptions of Classroom Teacher Candidates to the Turkish Education History Course: A Metaphor Analysis. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(38), 12-28.
- Budak, Y. & Kula, S. S. (2017). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algıları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 311-329.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen Kavramı ile İlgili Metaforlara İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Çalışkan, N. (2009). Metaforların İzinde Bir Yazarın Kavramlar Dünyasına Giriş: Cemil Meriç'in Bu Ülkesinde Kitap Metaforları. *Dil Araştırmaları*, 4, 87-100.
- Çırak Kurt, S. (2017). Ortaokul Öğretmenlerinin "Öğretim Programı" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 631-641. DOI: <http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.654>
- Çoklar, A. N. & Bağcı, H. (2009). Öğretmen Adaylarının Eğitim Teknolojisi Kavramına Yönelik Geliştirmiş Olduğu Metaforlar. *Journal of Qafqaz University*, 28, 172-184.
- Eraslan, L. (2011). Sosyolojik Metaforlar. *Akademik Bakış Dergisi*, 27, 1-22.
- Erdoğan, İ. (2016). Eğitim Psikolojisine Dair Ontolojik Bir Değerlendirme. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13-2(25), 89-102.
- Ersoy, A. F. (2017). "Fenomenoloji" (Ed. Saban, A. & Ersoy, A.), *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri*, ss. 81-138, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ertürk, R. (2017). İlkokul Öğrencilerinin "Öğretmen" Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1-15.
- Göğebakan Yıldız, D. (2017). Eğitimde Program Geliştirme Dersine Yönelik Tutum ve Metaforik Algıların İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 7(14), 113-130.
- Günay, R., Aydın, H. & Koç Damgacı, F. (2015). Eğitim Fakültelerinde Görev Yapan Akademisyenlerin Çokkültürlü Eğitim Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1): 291-312.
- Güveli, E., İpek, A. S., Atasoy, E. & Güveli, H. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Matematik Kavramına Yönelik Metafor Algıları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 2(2), 140-159.
- İbret, B., Recepoğlu, E., Karasu Avcı, E., & Recepoğlu, S. (2018). Öğretmen Adaylarının "Demokrasi" Kavramına Yönelik Metafor Algıları. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(5), 421-441. DOI: 10.7596/taksad.v7i4.1763
- Kalaycı, S. (2018). İlkokul Öğrencilerinin "Bilim" ve "Fen Bilimleri Dersi" Kavramlarına Yönelik Algılarının Metafor Yoluyla Belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 1-21. DOI: 10.20860/ijoses.351611

- Kalyoncu, R. & Liman, S. (2013). Öğretmenlerin “Görsel Sanatlar Dersi” ve “Görsel Sanatlar Öğretmeni” Kavramlarına İlişkin Metaforları. *e- Journal of New World Sciences Academy*, 8(1), 115-130.
- Kaya, H. (2018). Aday Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenlerinin “Edebiyat Öğretmeni” Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Yoluyla Analizi. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 104-117. Doi Number :<http://dx.doi.org/10.21733/ibad.343188>
- Kıral, E. (2015). Öğretmen Adaylarının Algılarına Göre Öğretmen Metaforları. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 57-65.
- Koç, E. S. (2014). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleği Kavramlarına İlişkin Metaforik Algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 47-72. DOI: 10.17679/iuefd.79408
- Kodan Çetinkaya, S. (2014). Öğrencilerinin Kendi Mesleklerine İlişkin Algılarının Metafor Analizi ile İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 137-150.
- Köybaşı, F. & Uğurlu, C. T. (2018). Lisans Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Derslerine Yönelik Geliştirdikleri Metaforlar. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 198-222. DOI: 10.21764/maeuefd.333778
- Lakoff, G. & Johnson, M. (2015). *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil*. (Çev: Demir, G. Y.). İstanbul: İthaki Yayınları.
- Mete, Y. A. (2013). Okul Uygulaması Dersine Yönelik Öğretmen Adayı, Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Sahip Oldukları Metaforlar. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi* 2(2), 249-274.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An Expanded Sourcebook Qualitative Data Analysis*. Thousand Oaks, Ca: Sage Publications.
- Minas, R. & Gündoğdu, K. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin Fen ve Teknoloji Dersine Ait Bazı Kavramlara Yönelik Metaforik Algılarının İncelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(2), 67-77.
- Namlı, A., Temel, C. & Güllü, M. (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Ürettikleri Metaforlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(2), 479-496.
- Özdaş, F. & Çakmak, M. (2018). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersine İlişkin Metaforik Algıları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2747-2766.
- Pakdemirli, M. N. (2011). İlköğretim DKAB Derslerinde Hikaye Kullanımının Önemi: Eğitim Psikolojisi Açısından Bir Yaklaşım. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), 99-129.
- Saban, A. (2008). Okula İlişkin Metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459-496.
- Selçuk, G. (2018). Türkçe Öğretmen Adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersine İlişkin Metaforik Algılarının İncelenmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(26), 526-543. doi: 10.29329/mjer.2018.172.26
- Semerci, Ç. (2007). Program Geliştirme Kavramına İlişkin Metaforlarla Yeni İlköğretim Programlarına Farklı Bir Bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 125-140.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlilik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şeyihoğlu, A. & Gençer, G. (2011). Hayat Bilgisi Öğretiminde “Metafor” Tekniğinin Kullanımı. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 8(3), 83-100.
- TDK (2019). Güncel Türkçe Sözlük. 04.05.2019 tarihinde <<http://sozluk.gov.tr/>> adresinden erişildi.
- Tepebaşı, F. (2013). *Metafor Yazıları*. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Tez, İ. & Aydınur Uygun, M. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Dersi ve Müzik Öğretmenine İlişkin Algılarının Metaforik Analizi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 417-455.
- Tompkins, P. & Lawley, J. (2002). The Magic of Metaphor. 05.05.2019 tarihinde <<https://www.cleanlanguage.co.uk/magic-of-metaphor.html>> adresinden erişildi.
- Töremen, F. & Döş, İ. (2009). İlköğretim Öğretmenlerinin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metaforik Algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(4), 1973-2012.

- Yalçın, M. & Erginer, A. (2012). İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar. *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1(2), 229-256.
- Yaşar, Ş. & Girmen, P. (2012). İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersi Konuşma ve Yazma Sürecinde Metaforlardan Yararlanma Durumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 13-23.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK (2015). Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programına İlişkin Usul ve Esaslar. 05.05.2019 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Kurumsal/IdariBirimler/egitim_ogretim_daيره_bsk/pedagojik-formasyon-usul-ve-esaslar.aspx> adresinden erişildi.
- YÖK (2018). Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. 02.05.2019 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari>> adresinden erişildi.